

Utekonst och minnesstenar

Kultur & Fritid arbetar med att inventera de konstverk som finns utomhus i kommunen, inklusive minnesstenar/alster. Denna skrift är ett arbetsmaterial och är en del av det arbetet.

Vi hoppas att du får en trevlig promenad mellan dessa sevärdheter i Sotenäs kommun.

Det som huggits och formats i granit består för all framtid.

Inledning

I Bohuslän fanns mycket gynnsamma förutsättningar för stembrytning vilket innebar att stennäringen utvecklades tidigt.

Granit förekommer i Bohuslän från Gullmarn och ända upp till Idefjorden. Den bildades för 900 miljoner år sedan. Mineralkornen är orienterade så att graniten går att klyva i tre riktningar, nästan vinkelrätt mot varandra. Den grå och röda Bohusgraniten är av högsta kvalitet med stor form- och klyvbarhet och läget vid kusten erbjöd naturliga hamnar och därmed goda fraktmöjligheter nära stembrotten.

I de omgivande bergen fanns stembrott och blocken drogs med häst och vagn ner till lastageplatserna och fraktades sedan ut över världen till bl.a. Holland, Tyskland och Sydamerika.

Ta en titt runt om i samhällena så finner ni hur yrkesskickliga stenhuggare format husens socklar, trappor och murar. Gatstenar, kajstenar, skoningar och pållare finns bevarade i flera av våra kustsamhällen. Sotekanalerna, byggda på 30-talet av arbetslösa stenhuggare, var en viktig genväg för kustsjöfarten.

På Norra Strandgatan i Hunnebostrand, vid Restaurang Kanten, kan du se och läsa om olika stenarter som finns i Bohuslän.

På mellankajen i Hunnebostrand finns Hunnebostrands Bildarkiv med ett rikt fotografiskt material från samhällets stenindustriepok.

Att hugga sten – lite historia

Stenålderns hällkistor, bronsålderns hällristningar och vikingatidens runstenar berättar om livet i forna tider stenarbeten från vår tid i många olika former och bearbetningar vittnar om stenarbetarnas yrkesskicklighet.

I Bohuslän fanns mycket gynnsamma förutsättningar för stenbrytning vilket innebar att sten näringen utvecklades tidigt. Den grå och röda Bohusgraniten är av högsta kvalitet med stor form- och klyvbarhet och läget vid kusten erbjöd naturliga hamnar och därmed goda fraktmöjligheter nära stenbrotten.

Granit kan användas för många ändamål. Mest känd är den som ett nästan outslitligt material för gator och torg. Den används även som kantsten vid trottoarer. Som byggnadssten används den både interiört som exteriört inom och utanför landets gränser.

Stenindustrin tog fart i Bohuslän på 1800-talets mitt. Bohus-Malmön var länge centrum för verksamheten. Ulebergshamn som bebyggdes i slutet av 1800-talet är ett typiskt

stenhuggarsamhälle med små egenhändigt byggda hus och odlingsbara trädgårdar till skillnad mot fiskarsamhällen med stora hus och oftast helt utan trädgårdar.

Från början bröt man i småbrott runt om i bergen med enkla handverktyg. På 1900-talet förändrades arbetet genom införande av tryckluften

Arbetet som stenhuggare var tungt, farligt och betalningen var minimal. De arbetade på ackord och en skicklig stenhuggare kunde försörja sig och sin familj, en mindre skicklig fick det mycket svårt att försörja sig. Till en början stod man ute i regn och kyla, ibland med ett enkelt vindskydd. Senare fick en hel del arbetare möjlighet att arbeta inomhus, då uppträdde problemet med stendammlunga istället. Missbruk av sprit och pokerspel bland stenhuggarna gjorde att familjen ofta fick leva under mycket svåra förhållanden. Den första nedgången kom vid första världskriget, en ny vid andra världskriget. Slutligen gjorde asfalteringen av gator och vägarstenarbetarna överflödiga.

Stenhuggarmuséet och Smedjan

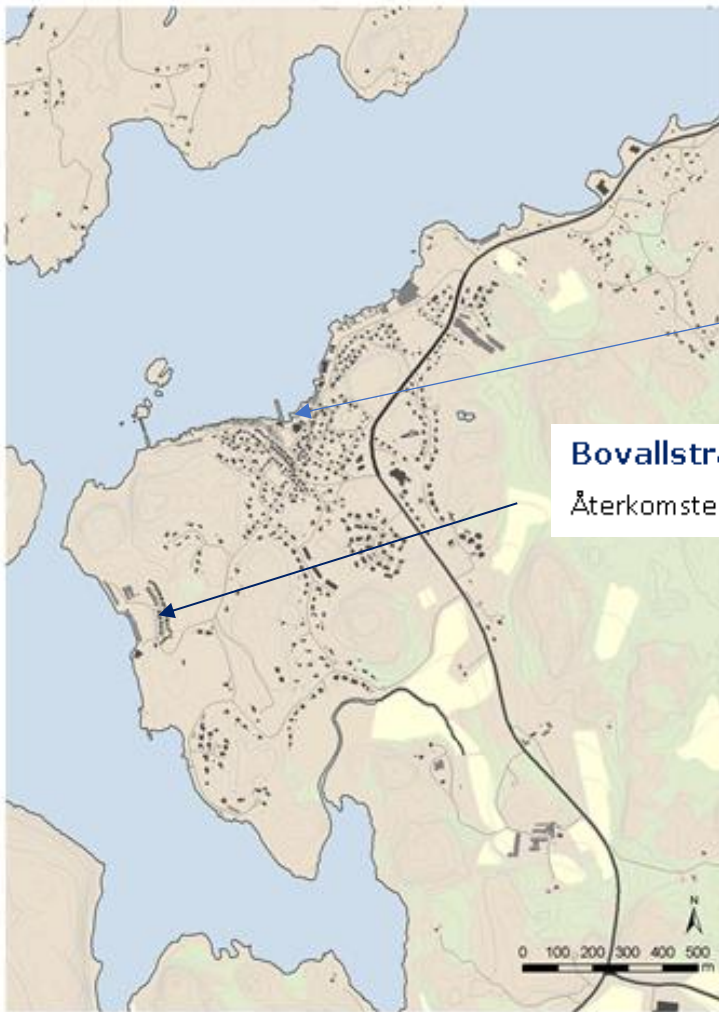
För den som vill veta mer om stenhantering hänvisar vi till Stenhuggarmuséet vid Gammelgården i Hunnebostrand eller Malmöns Hembygdsförening, Smedjan, på Bohus-Malmön.

Det är Västkustens mest uppmärksammade och uppskattade turistmål när det gäller stenhantering. Här visas hur stenen bearbetas och varför smeden var stenarbetarens kompanjon och bäste vän. Där finns kunniga yrkesmän, som ger den vetgirige besökaren berättelser, inte bara om stenens historia utan också arbetarens villkor och verktyg. På ett levande sätt visas hur den bohuslänska graniten bröts förr i tiden.

Vi rekommenderar er att besöka våra hembygdsföreningar, museum och bildarkiv i kommunen. För mer information www.sotenasturism.se

Översiktskarta över Sotenäs kommun

Hänvisningskarta över Bovallstrand

**Torget
Bovallstrand**

Våglek Skulptur

Bovallstrand

Återkomsten, Varvet

Återkomsten

Placering: Bovallstrand, Varvet

Konstnär: Claes Hake

Typ: Sten från Valla vid Tossene

Tillkomstår: 1998

Övrigt:

Efter 10 år i Stockholm återrestes skulpturen på denna plats 1998. Ägare: Bostadsrättsföreningen.

RT90

WGS84

X = 6491846

Latitud: 58,470793° N

Y = 1238118

Longitud: 11,315366° Ö

Skulptur Våglek

Placering: Kajen vid torget i Bovallstrand

Konstnär: Ann Carlsson Korneev

Typ: Stensulptur i tre delar.

Material: grå tossenegranit, blå-grå larvikit, grön mylonit, ljus ekebergsmarmor, röd tranåsgranit

Tillkomstår: 2024

Övrigt: Sotenäs kommun beställde verket av Ann Carlsson Korneev

Ulebergshamn

Minnessten

Då och Nu

Skultur Enhet av Pål Svensson

Vargparken

Linnés hand

Hunnebostrand

Mysteriet

Svensk madonna

Tidsrum

Kompassros

Att hugga sten

Alma

Stolen

Färden

Hav och Land

Raket

Skolans millenniumträd

Vilma

Stenhuggarmuseet

Lökholmen

Minnessten

Placering: Ulebergshamn, hamnen

Konstnär: Gösta Mattsson

Typ: Bohuslänsk granit

Tillkomstår: 2000

Övrigt:

I slutet av 1800-talet kom stenhuggarna och Ulebergshamn växte till 500 personer som mest. Stenen skeppades med skutor och Ulebergshamn blev hemmahamn för åtskilliga av dessa. Gösta reste stenen till minne av dem som levtt och verkat i Ulebergshamn.

RT90

X = 6488941

Y = 1236970

WGS84

Latitud: 58,444104° N

Longitud: 11,299088° Ö

Minnessten, Då & Nu

Placering: Ulebergshamn, hamnen

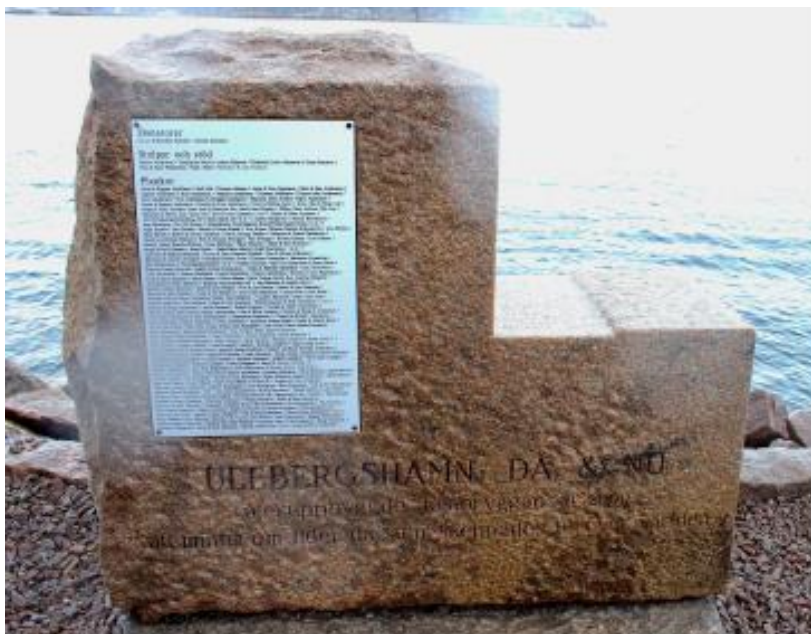
Konstnär: Föreningen Ulebergshamn
DÅ & NU

Typ: Bohuslänsk granit

Tillkomstår: 2000

Övrigt:

Återuppbyggde lastbryggan år 2000 för att Minnas om tider då sten skeppades från Ulebergshamn över världen.

RT90

X = 6489912

Y = 1236881

WGS84

Latitud: 58,452741° N

Longitud: 11,296455° Ö

Skulptur Enhet

Placering: Ulebergshamn, hamnen

Konstnär: Pål Svensson

Typ: Hallands gnejs (vattenbegjutning under sommaren)

Tillkomstår: 2023

Övrigt: Verket är skapat av Pål Svensson och inköptes av Sotenäs kommun 2023 i samverkan med Syföreningen Ljus, Ulebergshamn Då och Nu och Hunnebostrands Samhällsförening.

RT90

X = 6489907

Y = 1236892

WGS84

Latitud : 58,452703° N

Longitud: 11,296648° Ö

Ulebergshamns vargpark

Placering: Ulebergshamn, hamnen

Konstnär:
Föreningen Ulebergshamn DÅ & NU

Typ:

Tillkomstår: 1997

Övrigt:

Med "Varg" menas en bearbetad sten som på grund av sprickor eller andra fel i stenmaterialet eller misstag i utförandet inte kunde levereras, vilket innebar att arbetet avbröts och stenen lämnades. Ordet varg betyder att något har gått fel, från ordet vajsing.

Föreningen Ulebergshamn Då & Nu bildades 1997 med syfte att utveckla samhällets särart och bedriva olika projekt t.ex. denna vargpark. Lastkajen har återuppbyggts och en vadbock har rests på andra sidan sundet på Knivsholmen.

RT90

X = 6489907

Y = 1236892

WGS84

Latitud : 58,452703° N

Longitud: 11,296648° Ö

Linnés hand

Placering: Amunddalen (mellan Ulebergshamn och Hunnebostrand)

Konstnär: Eva Lootz

Typ: Bohuslänsk granit

Tillkomstår: 1996

Övrigt:

En plats för vila och reflektion.

Konstnären Eva Lootz har skapat Linnés Hand i en kombination av plockade granitbitar och gjutna betongskålar skapat en hyllning till Linné 250 år efter hans resa i Bohuslän.

RT90

X = 6489520

Y = 1236963

WGS84

Latitud : 58,449282° N

Longitud: 11,298304° Ö

Mysteriet

Placering: Udden, Hunnebostrand

Konstnär: Valery Evdokimov

Typ: Granit från Hallinden

Tillkomstår: 1998

Övrigt:

Ägs av konstnären

RT90

X = 6489063

Y = 1236737

WGS84

Latitud : 58,445055° N

Longitud: 11,294971° Ö

Svensk madonna

Placering: Udden, Hunnebostrand

Konstnär: Viktor Korneev

Typ: Granit från Hallinden

Tillkomstår: 1998

Övrigt:

Ägs av Ekebstiftelsen

RT90

X = 6489080

Y = 1236718

WGS84

Latitud : 58,445196° N

Longitud: 11,294627° Ö

Tidsrum

Placering: Udden, Hunnebostrand

Konstnär: Lars Widenfalk

Typ: Granit från Tossene

Tillkomstår: 1998

Övrigt:

Ägs av konstnären och Sotenäs kommun

RT90

X = 6489050

Y = 1236704

WGS84

Latitud : 58,444919° N

Longitud: 11,294422° Ö

Kompassros

Placering: TV-masten, Skälberget, Hunnebostrand

Konstnär: Ivana Machackova

Typ: Bearbetat direkt i berget

Tillkomstår: 2004

Övrigt:

I mitten av kompassrosen finns en stjärnkarta. Kompassros och distansen till olika kända städer i världen.

RT90

X = 6489323

Y = 1237340

WGS84

Latitud : 58,447745° N

Longitud: 11,304967° Ö

Att hugga sten

Placering: Mellankajen, Hunnebostrand

Konstnär: Rune Karlzon

Typ: Bohuslänsk granit

Tillkomstår: 1989

Övrigt:

Hyllning till stenarbetarna. Ägs av Sotenäs kommun skänkt av Ekebostiftelsen. Hällkistor stenåldern och hällristningar bronsåldern berättar om livet i forna tider. Stenarbeten från vår tid i många olika former och bearbetningar vittnar om stenarbetarnas yrkesskicklighet. Detta är vår hälsning till kommande generationer. Det som huggits och formats i Granit består. Att hugga sten sattes upp 1989 av Rune Karlzon.

RT90

X = 6488468

Y = 1236683

WGS84

Latitud : 58,439698° N

Longitud: 11,294732° Ö

Alma

Placering: Mellankajen, Hunnebostrand

Konstnär: Båten - Eyving Jangefält
Stenen - Tage Lundgren

Typ: Segelbåt i brons/koppar och stenen av bohuslänsk granit

Tillkomstår: 1996

Övrigt:

Marianne och Gillis Johansson arrangerade projektet för att få ALMA på sin plats. Skänkt till Sotenäs kommun av Ekebostiftelsen.

RT90

X = 6488448

Y = 1236679

WGS84

Latitud : 58,43927046° N

Longitud: 11,294686° Ö

Stolen

Placering: Södra kajen, Hunnebostrand

Konstnär:

Typ: Bohuslänsk granit

Tillkomstår: 2000

Övrigt:

Vid södra kajens upprustning år 2000 tillkom denna "Tronstol av sten" genom välvilliga bidrag från: Marianne och Gillis Johansson, Konsum, Göran Lundin Tage Lundgren, Lars Omsén, Stig Malmgren, Ekebostiftelsen, Folkets Hus.

RT90

X = 6488447

Y = 1236559

WGS84

Latitud : 58,439435° N

Longitud: 11,292639° Ö

Kompassros

Placering: Södra kajen, Hunnebostrand

Konstnär:

Typ: Stensättning med knottsten från Hallindens Granit

Tillkomstår: 2000

Övrigt:

Södra Kajens upprustning år 2000 har tillkommit genom välvilliga bidrag från: Marianne och Gillis Johansson, Konsum, Göran Lundin, Tage Lundgren, Lars Omsén, Stig Malmgren, Ekebostiftelsen, Folkets Hus.

RT90

X = 6488450

Y = 1236563

WGS84

Latitud : 58,439464° N

Longitud: 11,294686° Ö

Färden

Placering: Korsningen Torggatan/Stationsgatan,
Hunnebostrand

Konstnär: Ernst Wingård

Typ:

Tillkomstår: 2007

Övrigt:

"Färden symboliserar (mast och segel) människans förmåga att i en stormig och slingrig värld (skrovets krängning), där utlagd kurs kan vara svår att hålla, behålla fokus och styrka med blicken riktad framåt."

RT90

X = 6488625

Y = 1237186

WGS84

Latitud : 58,441405° N

Longitud: 11,303137° Ö

Hav och Land

Placering: Folket hus, Hunnebostrand

Konstnär: Georg Suttner

Motiv:

"Tillkom 1955 i samband med ombyggnad/
renovering av dåvarande Folkets Hus i Hunnebostrand.

Hav och Land är min första utsmyckning i monumentalformat, har utförts med hjälp av hantverkare. Inspirationen utgjordes av havets möte med land." Citat Georg Suttner.

Tillkomstår: 1955, 2010

Övrigt:

På uppdrag av Folkets Hus föreningen 2010 återskapade konservator Anders Darwall, elev till Georg Suttner, konstverket. "Intressant är att i efterhand konstatera att målningen med sina abstrakta och informella inslag utifrån sin starka upplevelseförankring i den bohuslänska kustnära naturen är så typisk för sin tids sätt att arbeta"

RT90

X = 6487973

Y = 1236930

WGS84

Latitud : 58,435416° N

Longitud: 11,299515° Ö

Raket

Placering: Hunnebostrand skola

Konstnär: Christina Monti,
Lena-Maiia Westman

Typ: Mosaik

Tillkomstår: 2005

Övrigt:

Christina Monti och Lena-Maiia Westman har tillsammans arbetat med elever från Hunnebostrands skola. Karl-Erik Karlsson har gjort tillhörande ramar och ställning.

RT90
X = 6487930
Y = 1236943

WGS84
Latitud : 58,435039° N
Longitud: 11,299786° Ö

Skolans millennieträd

Placering: Hunnebostrand skola

Konstnär: Christina Monti,
Lena-Maiia Westman

Typ: Mosaik runt plantering av
ett vådräd

Tillkomstår: 2008

Övrigt:

Christina Monti och Lena-Maiia Westman har tillsammans med elever från Hunnebostrands skola satt ett vådräd för att ära det nya millennium vi står framför.

RT90
X = 6487918
Y = 1236942

WGS84
Latitud : 58,434931° N
Longitud: 11,299783° Ö

Vilma

Placering: Hunnebostrand skola

Konstnär: Christina Monti

Typ: Granit från Hallinden

Tillkomstår: 2005

Övrigt:

Graniten är skänkt av Hallinden Granit.

RT90

X = 6487879

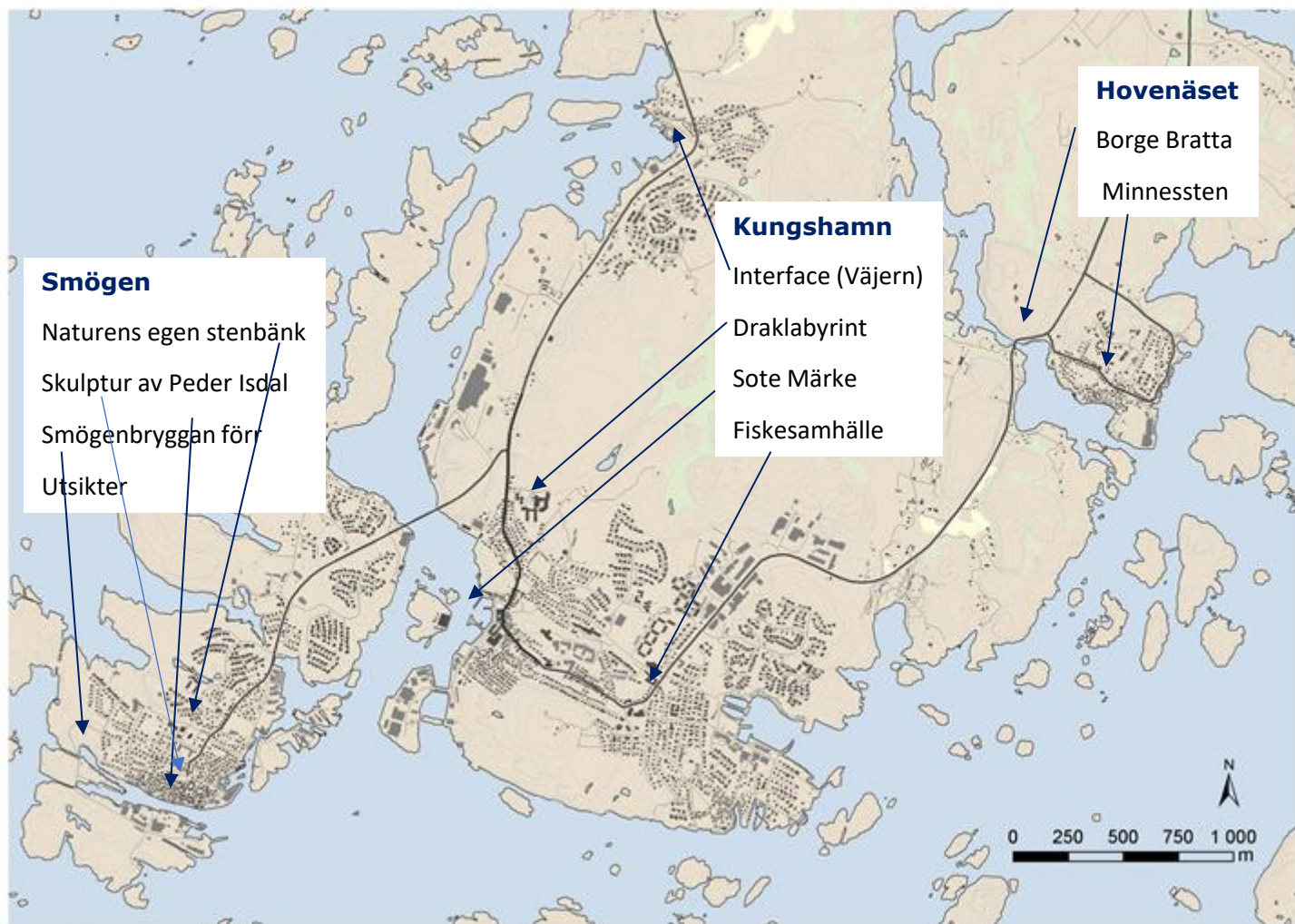
Y = 1236911

WGS84

Latitud : 58,434563° N

Longitud: 11,299299° Ö

Hänvisningskarta över Smögen, Kungshamn, Väjern och Hovenäset

Interface

Placering: På grusplanen i Väjern

Konstnär: Dan Archer

Typ: Granit från

Tillkomstår:

Tillverkades 1998, placerades 1999

Övrigt:

KKV-B Stenstipendium, skänkt av konstnären till kommunen.

RT90

X = 6481989

Y = 1234376

WGS84

Latitud : 58,434563° N

Longitud: 11,299299° Ö

Draklabyrint

Placering: Kvarnbergshemmet, Kungshamn

Konstnär: Ivan Stüffe

Typ: Granit från Hallindens Granit samt svart diabas från Skåne

Motiv: 2 drakar som slåss.

Tillkomstår: 1992

Övrigt:

Rolf Åsberg var projektledare. Ägs av: Sotenäsbostäder

RT90

X = 6480419

Y = 1233606

WGS84

Latitud : 58,365802° N

Longitud: 11,251537° Ö

Sote Märke

Placering: Ångbåtskajen i Kungshamn

Konstnär: Arne Isacsson och Pål Svensson

Typ: Stensulptur med akvareller i laminerat gla

Tillkomstår: 2008

Övrigt:

Ett unikt konstverk där måleri och skulptur förenas utomhus, där akvarell och granit tillsammans med ljus och luft gestaltar kustlandskapets förutsättningar. Här förenas det lättaste av målarmaterial med det tyngsta av skulpturmateriel, papper i gramvikt mot stenens vikt i ton. Akvarellens ljus och färg ställs mot stenens tyngd, måleri mot skulptur, yta mot volym. Konstverket är skadad och ska renoveras.

RT90

X = 6479876

Y = 1233312

WGS84

Latitud : 58,360763° N

Longitud: 11,247157° Ö

Fiskesamhälle

Placering: Kommunkontorets gamla entré, Kungshamn

Konstnär: Roland Bäckman
Lars Framme

Typ: Granit från

Tillkomstår: 1984

Övrigt:

Fiskesamhälle, kallas även "Bäckmans sten". Ett konsthantverk som gjordes till invigningen av den nya entrén i kommunhuset, 1984.

RT90

X = 6479552

Y = 1234120

WGS84

Latitud : 58,358354° N

Longitud: 11,261290° Ö

Naturens egen stenbänk

Placering: Badhusparken på Smögen

Konstnär: Naturens egen skapelse och
Smögens hembygdsförening 1983

Typ: Sten

Tillkomstår: Innan sekelskiftet

Övrigt:

Till minne av doktorsparet Söderberg som någon gång omkring sekelskiftet räddade stenen.

RT90

X = 6479563

Y = 1231853

WGS84

Latitud : 58,357074° N

Longitud: 11,222676° Ö

Skulptur Confluence

Placering: Smögenparken, Smögen

Konstnär: Peder Istad

Typ: Granit

Tillkomstår: 2022

Övrigt: Verket är köpt av Sotenäs kommun

Smögenbryggan förr

Placering: Smögenbryggan vid snusfronten

Konstnär: Bilden byts ut med olika motiv från Smögen.

Typ: Gamla fotografier

Tillkomstår: 2010-2011

Övrigt:

Det är Smögens Ö-råd som ansvarar för den platsen.

RT90

X = 6479135

Y = 1231960

WGS84

Latitud : 58,353309° N

Longitud: 11,224995° Ö

Utsikter

Placering: Smögenbryggan, gångtunneln till Valleviksbadet

Konstnär: Jan-Olof Bengtsson

Typ: Lärkträ, Akrylfärg. Metallplatta som fäste och konstverket fernissades 3 gånger.

Tillkomstår: 2008

Övrigt:

Vid upprustningen av Valleviksbadet fick även gångtunneln till badet en renovering och utsmyckning. Smögens Ö-råd rekommenderade konstnären om platsen.

RT90

X = 6479496

Y = 1231451

WGS84

Latitud : 58,356228° N

Longitud: 11,215910° Ö

Minnessten Hovenäset

Placering: Hovenäset, parken

Konstnär: Henry Karlsson

Typ: Bohusgranit

Tillkomstår: 1993

Övrigt:

Då municipalsamhället bildades 1902 fick orten det otympliga namnen Hogenäs-Näs. När poststationen inrättades 1905 ändrades namnet till Hovenäset, men det dröjde ända till 1938 innan regeringen ändrade municipalsamhällets namn till Hovenäset.

Municipalsamhället upplöstes den 31 december 1959. För att hålla minnet levande från denna tid kom ett förslag från Henry Karlsson, att göra en minnessten. Den skall påminna om fraktfartygens tid, om fisket och stenindustrins storhetstid. Henry Karlsson har lyckats få fram olika sorters behandlingar av graniten. Socken är råhuggen med gradad översida, minnesstenen är sågad och framsidan slipad. Dessutom är motivet och texten blåstrad.

RT90

X = 6480737

Y = 1236354

WGS84

Latitud : 58,370307° N

Longitud: 11,297978° Ö

Minnessten över Borge Bratta

Placering: Uppe på berget vid infarten till Hovenäset

Typ: Minnessten

Tillkomstår:

Övrigt:

På minnesstenen står det:

”Stenminne om segnen. Borgebratta. Soteättens fäste.
Ynlingsätters hand hölls borgen av Olov Tryggvasons fader,
Tryggve Olavson. Svekfull överfallen och dräpt år 968.”

RT90

X = 6481068

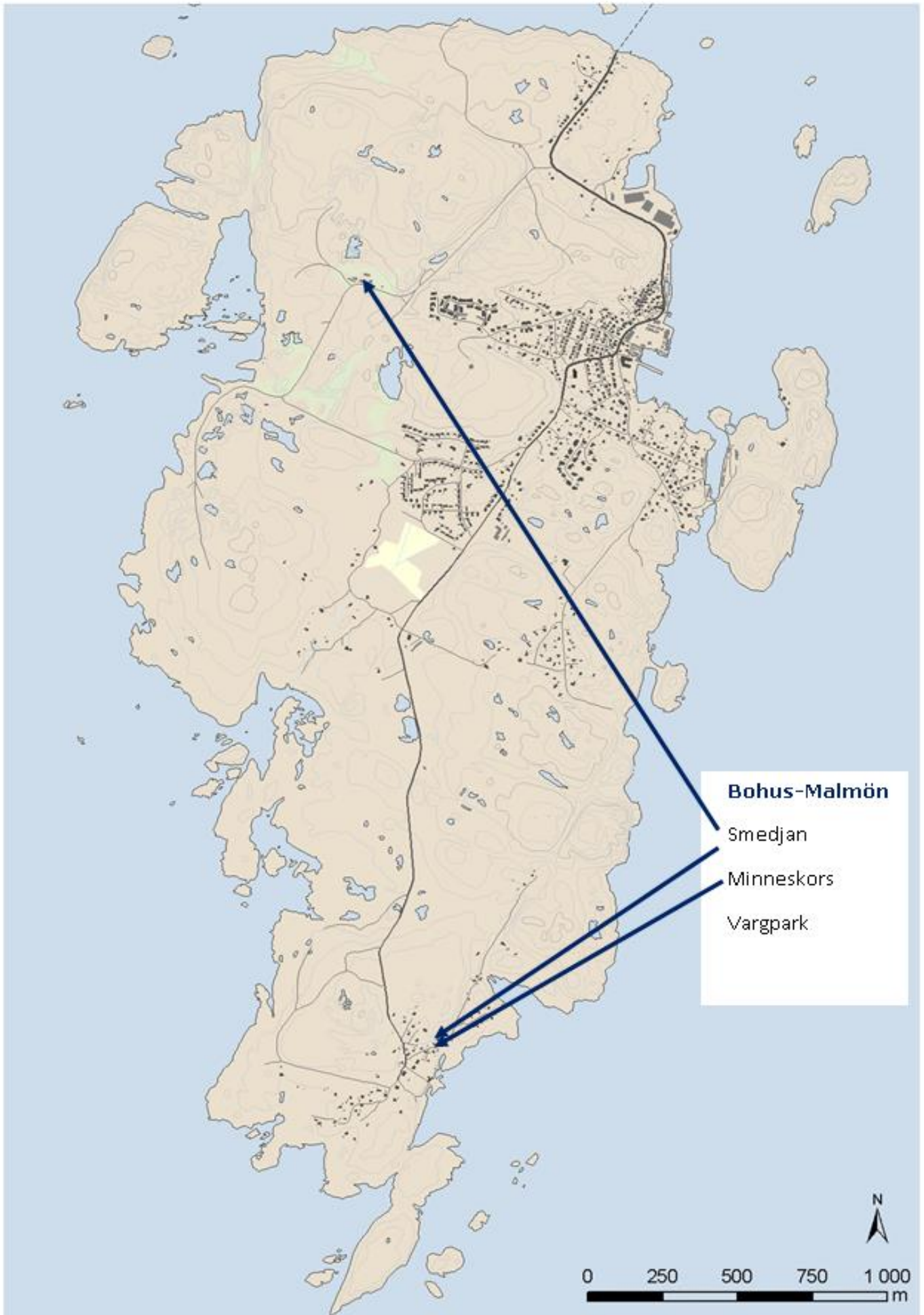
Y = 1235987

WGS84

Latitud : 58,373049° N

Longitud: 11,291348° Ö

Hänvisningskarta över Bohus-Malmön

Minneskors, till minnet af C. A. Kullgren

Placering: Draget på Bohus-Malmön

Konstnär:

Typ: Granit

Övrigt:

Carl-August Kullgren, den försynte grundaren och förste ledaren af Malmöns Stenhuggerier, avled vid ett besök på den första världsutställningen i Crystal Palace i

London 1851. Korset i ljus finkornig malmö-granit som företaget ställt ut på världsutställningen restes på hans grav på svenska kyrkogården i London. Kullgrens stoft flyttades 1913 till Uddevalla och korset invigdes som minnessten på Draget i juli 1914. Korsets mörka patina beror troligtvis på inverkan av Londons fog under de drygt 60 åren.

RT90

X = 6476000

Y = 1237879

WGS84

Latitud : 58,328823° N

Longitud: 11,329336° Ö

Vargpark, Bohus-Malmön

Placering: Hamnen vid Draget,
Bohus-Malmön

Konstnär:

Typ: Vargar

Tillkomstår:

Övrigt:

Med "Varg" menas en bearbetad sten som på grund av sprickor eller andra fel i stenmaterialet eller misstag i utförandet inte kunde levereras, vilket innebar att arbetet avbröts och stenen lämnades. Ordet varg betyder att något har gått fel, från ordet vajsing.

RT90

X = 6475854

Y = 1237824

WGS84

Latitud : 58,327483° N

Longitud: 11,328566° Ö

**Ett stort tack till alla som hitintills har
lämnat in information om våra konstverk.**

**Vill ni hjälpa till och komplettera detta arbete,
hör av er till carina.svenheden@sotenas.se eller
carl.forsberg@sotenas.se**